

Disciplineer het hbo met objectief landelijk examen

Door in het hbo een landelijk examen in te voeren, zal men selectiever worden aan de poort en afscheid nemen van competentiegericht onderwijs en CEO's.

Harm Beertema

Harm Beertema was leraar Nederlands in het mbo en is woordvoerder onderwijs van de PVV-Tweede Kamerfractie. Niet de schaal van de instelling, maar de kwaliteit moet weer het meest onderscheidend worden.

Een terminale patiënt is het slechtst af met een kwakzalver die de ziekte ontkent. Vanuit dat perspectief zijn er weer kansen voor het beroepsonderwijs: iedereen erkent dat de patiënt zwaar ziek is. Jarenlang was het alleen Beter Onderwijs Nederland, de vereniging van verontruste leraren, die probeerde de kwaliteitsramp in het hoger beroepsonderwijs (hbo) onder de aandacht te brengen.

Nu gaat er geen dag voorbij of de kranten staan vol met teleurgestelde studenten en een driftig communicerende Doekle Terpstra die nog altijd niet goed lijkt te begrijpen welke impact het falen van de hbo-instelling heeft op de levens van studenten.

Zijn rol als redder van de hogeschool Inholland lijkt de mismatch van de eeuw. Als voorzitter van de HBO-raad heeft hij juichend aan de wieg gestaan van vernieuwingen die nu hun tol eisen. Van een systeemfout is volgens hem geen sprake. Nog altijd denkt hij het falen van het hbo weg te organiseren en weg te communiceren. Zelfs een excuus aan de studenten vindt hij niet nodig.

De politieke partijen zijn het er nog altijd niet over eens dat het hbo alleen gered kan worden als de systeemfout die in het onderwijsgebouw is ingebakken, rigoureuus wordt aangepakt.

De PVV meent dat de schaal van de instellingen kwalitatief goed onderwijs in de weg staat, want die brengt onvermijdelijk een bedrijfseconomische focus met zich mee die op een onderwijsinstelling niet thuishoort; het zal gaan om de marktpositie en om studenten zo snel en goedkoop mogelijk door een traject te loodsen. Als dat alleen maar lukt door het eindniveau te verlagen, dan moet dat maar.

Maar een hbo is geen bedrijf en een schooldirecteur is geen ceo, zoals Doekle Terpstra zich graag noemt. Een schooldirecteur is een onderwijzer die leiding geeft aan an-

dere onderwijzers omdat hij een onderwijskundige focus heeft. De andere partijen geloven nog altijd dat schaalvoordelen alleen gehaald kunnen worden in instellingen van tienduizenden studenten die onder één college van bestuur vallen, dat zogenaamd verantwoording aflegt aan een raad van toezicht.

Maar dat bedrijfsmodel is in diskrediet. Want hoe kan het dat Jos Elbers, de man die met haast bewonderenswaardige werklust het hbo aan de rand van de afgrond heeft gebracht en ook nog één van de best verdienende ceo

's van onderwijsland werd, tot kort geleden lid was van de raad van toezicht van een grote roc? Waar ziet zo'n raad dan op toe? Op de bonus- en op alweer een fusieplan?

Kennelijk ziet de rest van de Kamer nog steeds mogelijkheden om

Ondernemen in een quasimarkt leidt altijd tot ongelukken

via een convenantje hier en daar de losgezongen bestuurders in het gareel te krijgen. Zie nou toch in, zou ik hen willen toeroepen, dat onderwijsbestuurders in contact moeten staan met de werkvloer. Ze moeten kantoor houden in een school in plaats van in een prestigieus kantoorpand tussen de advocaten en banken; ze moeten de sfeer in de klassen en de wandelgangen proeven, in contact staan met studenten en leraren.

Een convenant dat bestuurders niet meer worden rondgereden in dienstauto's met ingebouwde tv gaat niet meer helpen. Alleen ontvlechting van de massa-instellingen naar overzichtelijke scholen kan de focus weer in de juiste richting dwingen.

Maar het belangrijkste is dat we tucht terugbrengen in het onderwijsstelsel. In een echte marktorganisatie heerst de tucht van de markt. Bestuurders leggen verantwoording af aan de aandeelhouders en de markt is allesbepalend. Er is vraag en aanbod, er is een consument en er is concurrentie. Ziedaar de ingrediënten van het strijdpark waarin bedrijven bloeien of ondergaan.

Hoewel het onderwijs hetzelfde bestuursmodel heeft gekozen als het bedrijfsleven, werkt het daar

heel anders. Hier geen tucht, er is nauwelijks sprake van een markt of van concurrentie. Dat de overheid dit heeft toegestaan, is fataal geweest.

In het beroepsonderwijs bestaat zelfs de tucht niet van een landelijke norm waaraan een student moet voldoen om te slagen voor een diploma. Heb je moeite met het niveau van het hoger onderwijs? Geef tniks, er zijn toch geen objectieve normen. En de overheid stond erbij en keek ernaar.

De Kamercommissie hoorde wel eens wat van mopperende docenten, maar ja, het onderwijsmiddenveld was autonoom. Niet de politiek, maar het middenveld was verantwoordelijk, was de heersende gedachte.

Diezelfde politiek moet nu ingrijpen, daar waar dat het meest effectief is: aan het einde van de opleidingstrajecten, bij de examens. Kijk eens naar het voortgezet onderwijs. Ook daar valt het nodige te verbeteren, maar één ding staat daar garant voor een consistente kwaliteit: het landelijk examen. Een havo-diploma gehaald in Harlingen of Heerlen, het heeft dezelfde waarde.

Bestuurders van scholen in het voortgezet onderwijs hebben geen invloed op het eindniveau van hun opleidingen, want dat wordt bepaald door het CITO. Dat instituut, met een deskundigheid waar veel landen met afgunst naar kijken, is uitstekend in staat om ook landelijk objectieve examens te leveren voor de kernvakken van hbo-opleidingen. Daarmee maak je een einde aan veel 'perverse prikkels' waar hbo-bestuurders zo gek op zijn.

Je zult als bestuurder voorzichtiger zijn aan de poort van je opleiding, want is deze potentiële student wel in staat om dat onafhankelijke eindniveau te halen in de studietijd die er voor staat? Bij twijfel niet aannemen dus. Bij het werven van docenten wordt de pedagogische kwaliteit weer van levensbelang.

Je zult ook onmiddellijk afscheid nemen van competentiegericht leren, omdat dat niet opleidt en onderwijst, maar de student slechts bezighoudt. Intensief onderwijs met een echte docent zal weer de norm worden. En tenslotte: niet de schaal van de instelling, maar de kwaliteit wordt weer het meest onderscheidend. Dat zal onderwijsmanagers aantrekken in plaats van ceo's. En wie weet, nemen die ook weer genoegen met een mooi cao-salaris in plaats van een 'marktconform' salaris.

Want als we iets geleerd hebben van het hbo-drama, is het dat ondernemen in een quasimarkt, want dat is de publieke sector nu eenmaal, altijd leidt tot ongelukken.